

Марія ЦАР

СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКЗОТИЧНИХ КОНГЛОМЕРАТИВ У СКЛАДЧАСТІЙ ОБЛАСТІ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

Інститут геології і геохімії горючих копалин НАН України, Львів,
e-mail: igggk@mail.lviv.ua

Конгломерати з екзотичним матеріалом поширені в різних зонах земної кори, але особливо широко в складчастих областях та передгірських прогинах. Серед різноманітних уламкових порід, що розповсюджені в Українських Карпатах, ці відклади викликають надзвичайний інтерес, оскільки в їхньому складі трапляються уламки порід, корінних відслонень яких у цьому регіоні не виявлено. На сьогодні найбільш повно і детально вивченими залишаються екзотичні породи Передкарпатського прогину, а саме, так звані слобідські та трускавецькі конгломерати.

Екзотичні конгломерати складчастої області Карпат досліджено значно менше порівняно з Передкарпатським прогином. Тут більшість авторів лише частково згадує гальку екзотичних порід в описі окремих структурно-фаціальних зон. Перші систематичні роботи з аналізу грубоуламкових відкладів флішових Карпат виконала Л. В. Лінецька для північного схилу Карпат та Д. К. Балицький – для Північно-Буковинських Карпат. Проте ці автори не виокремлюють екзотичні конгломерати із всіх грубоуламкових відкладів, тому про їх наявність можна лише судити з детального вивчення петрографічного складу уламків і тектонічних особливостей регіону. Екзотичні породи – це уламки порід, які знаходяться в петрографічно відмінних відкладах і корінні виходи яких відсутні на даній території.

Основну частину уламків у конгломератах палеогенового флішу північного схилу Карпат складають метаморфізовані породи, відомі як філіти, філітові сланці або екзотичні кристалічні породи. К. Пауль та Е. Тітце (1887 р.) помітили ці відклади в конгломератах стрийської серії і вперше зазначили, що вони є чужими (екзотичними) для Карпат. У конгломератах верхньої крейди північного схилу Східних Карпат зелені метаморфізовані породи трапляються в Самбірських (частина між долинами рік Вяр та Опір) і Покутсько-Буковинських Карпатах.

У межах Скибової зони конгломерати з екзотичним матеріалом поширені в різній кількості у стрийській, ямненській, манявській, вигодській, пасічнянській, бистрицькій світах; у попельських шарах та нижньоменілітовій світі.

Склад і поширення конгломерато-гравійних відкладів верхньострийської серії Скибової зони найбільш детально досліджувала Л. В. Лінецька. Зокрема дослідниця описала уламки конгломератів у крайніх північно-східних скибах і південно-західних, а також у центральній частині Скибової зони (межиріччя Опір–Прут). Л. В. Лінецька звернула увагу на породи рифею (зелені та червоні філіти), силуру, девону, карбону, тріасу, юри, крейди і палеогену у складі гальки конгломератів ямненської серії в північно-західній частині Скибової зони Карпат. Ці відклади виявлені в розрізах рік Дністра, Тисмениці, Бистриці Підузької, Стрию та Опору. Джерело зносу уламкової частини

залишається дискусійним питанням. Автор припускає, що суша, яка постачала відклади ямненської серії, знаходилася на півночі в межах північно-західної частини Передкарпатського прогину.

Конгломерат із екзотичним матеріалом відомі у Переддуклянській і Дуклянській структурних зонах. Екзотичні конгломерати в Дуклянській зоні трапляються в ставнянській світі (середній еоцен). Тут гравелітисті пісковики переходять у крупногалечні конгломерати, що складені переважно екзотичним матеріалом у вигляді дрібних уламків і брил (діаметром до 3 м). Склад уламкової частини: кристалічні сланці, кварцити, криптокристалічні вапняки. Біля витоків р. Люти, крім того, були виявлені уламки гранітоїдів.

Розповсюдження і склад грубоуламкових відкладів для всього регіону Українських Карпат детально розглянуто в узагальнюючій праці В. Г. Чернова (1984), але екзотичні породи тут не описані, а лише згадуються у складі уламків конгломератів.

Проаналізувавши наявний геологічний фактичний матеріал, ми зробили висновок, що в складчастій області Українських Карпат конгломерати з екзотичним матеріалом поширені в Скибовій зоні і частково в Переддуклянській та Дуклянській зонах. Не виключаємо можливість поширення екзотичних порід в інших структурних зонах складчастих Карпат, але на сьогоднішній день це питання потребує детальнішого вивчення, адже останні ґрунтовні дослідження були проведені ще в кінці ХХ ст. і зараз цією проблемою в Україні майже ніхто не цікавиться.

Оксана ЧЕРЕМИССЬКА, Юрій ЧЕРЕМИССЬКИЙ

**ГЕОЛОГО-ПАЛЕООКЕАНОГРАФІЧНІ
ТА ГЕОДИНАМІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВІДКЛАДІВ
БУРДИГАЛ-ЛАНГІЙСЬКОГО ЧАСУ
КАРПАТСЬКОГО СЕГМЕНТУ ПАРАТЕТИСУ**

Інститут геології і геохімії горючих копалин НАН України, Львів,
e-mail: o.cheremisska@gmail.com

Виходячи з палеоокеанографічних даних щодо формування осадової товщі стебницької світи Передкарпатського прогину, останню можна віднести до червоноколірної формації передгірських рівнин і дельт (Van Houten, 1964). Відклади стебницької світи в структурному відношенні розвинені в межах Самбірської зони Внутрішньої частини Перекарпатського прогину, де вони простежуються у вигляді смуг та клинів, що складають крила антиклінальних і ядра синклінальних складок, бронюють окремі тектонічні луски, іноді перекинуті в сторону Карпат (м. Надвірна). Вони розбиті різноорієнтованими розломами та серіями амплітудних і безамплітудних тріщин, що ускладнюють картину умов залягання наверхствувань (Череміський, 2013а, 2013б). Виходи відкладів стебницької світи в межах України спотерігаються у вигляді смуги довжиною близько 300 км при ширині біля 25 км, що звужується